

"Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 - 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы № 1118 Жарлығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының Президенті Жарлығының жобасы туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 10 шілдедегі № 789 қаулысы

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

«Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы № 1118 Жарлығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Президенті Жарлығының жобасы Қазақстан Республикасы Президентінің қарауына енгізілсін.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Премьер-Министрі К. Мәсімов

"Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы № 1118 Жарлығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

Қ А У Л Ы Е Т Е М І Н :

1. «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы № 1118 Жарлығына (Қазақстан Республикасының ПҰАЖ-ы, 2011 ж., № 5, 49-құжат) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

жоғарыда аталған Жарлықпен бекітілген Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында:

«1. Бағдарламаның Паспорты» деген бөлімде:
«Бағдарламалық мақсаттарда»:

«балаларды мектепке дейінгі сапалы тәрбиемен және оқытумен толық қамтуды, оларды мектепке даярлау үшін мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың әр түрлі бағдарламаларына тең қол жеткізуді қамтамасыз ету;» деген жол мынадай редакцияда ж а з ы л с ы н :

«халықтың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымдарының сапалы көрсетілетін

қызметтеріне қажеттілігін қанағаттандыру;»;
«Міндеттерінде»:
«мектепке дейінгі ұйымдардың желісін ұлғайту; мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнын жаңарту» деген жол мынадай редакцияда жазылсын:
«2015 жылға дейін 5-6 жастағы балаларды мектепалды даярлықпен толық қамтуды қамтамасыз ету;»;
мынадай мазмұндағы жолдармен толықтырылсын:
«балаларды мектепке даярлау үшін олардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың әртүрлі бағдарламаларына тең қолжетімділігін қамтамасыз ету;
республикадағы демографиялық жағдайды және халықтың білім алуға деген қажеттіліктерін ескере отырып, мектепке дейінгі ұйымдардың вариативті желісін арттыру;
мектепке дейінгі ұйымдардың тапшылығы проблемаларын шешу үшін қажетті қаржылық-экономикалық жағдайлар жасау;
мектепке дейінгі ұйымдарды білікті кадрлармен толық қамтамасыз етуді және олардың біліктілігін тұрақты түрде арттыруды жүзеге асыру;
инклюзивті білім беруді дамыту (мектепке дейінгі ұйымдарды пандустармен, кіреберістермен, көтергіштермен, лифтілермен және т.б. жарақтандыру);
оқытудың жаңа әдістемелері мен технологияларын енгізу есебінен тәрбиелеу мен оқыту мазмұнын жаңарту;»;
«Нысаналы индикаторларда»:
«3 жастан 6 жасқа дейінгі балалардың 100%-ы мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамтамасыз етілген;» деген жол мынадай редакцияда жазылсын:
«2020 жылы 3 жастан 6 жасқа дейінгі балалар мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100% қамтамасыз етілетін болады;»;
«3. Ағымдағы жай-күйді талдау» деген бөлімде:
«Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» деген кіші бөлім мынадай редакцияда жазылсын:
«Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту
Тәуелсіздік алғанға дейін Қазақстанда 7 жасқа дейінгі балалардың 70 %-ын қамтитын Орталық Азиядағы ең үздік білім беру жүйесі болды.
1991 жылы 8743 балабақша болды, олардың жартысынан астамы (4868) «оңтайландыру» кезеңінде жекешелендірілді, балабақша ғимараттарының бір бөлігі қараусыз қалып, бұзылды. Тұтастай алғанда, 2000 жылға дейін республикадағы балабақшалардың саны 1144-ке дейін азайды.
2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша республикада 8590 мектепке дейінгі ұйым жұмыс істейді, оларға 644,3 мың бала барады.
Халықаралық (Германиядағы, Жапониядағы және т.б.) тәжірибені ескере отырып, сондай-ақ балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен көбірек қамту

мақсатында белсенді түрде шағын орталықтар ашылуда (шағын орталықтар – 63,5 %, балабақшалар – 36,4 %).

Білім беру саласындағы негізгі халықаралық құжаттарға сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында даму мүмкіндіктері шектеулі балалар үшін білім алуға тең құқықтар қағидаты көзделген.

Республикада 2375 бала үшін 166 балабақшада инклюзивті білім беру жүзеге асырылуда, бұл анықталған даму мүмкіндіктері шектеулі балалардың жалпы санының 14 %-ын құрайды.

Бұдан басқа, даму мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған 39 арнайы балабақша мен жалпы мақсаттағы балабақшаларда 315 арнайы топ жұмыс істейді. Олардың контингенті балабақшаларда 4945 баланы, арнайы топтарда 5879 баланы құрайды.

Арнайы мектепке дейінгі ұйымдарға баруға мүмкіндігі жоқ мүмкіндігі шектеулі балалар үшін оңалту орталықтарында, психологиялық-педагогикалық түзету кабинеттерінде (бұдан әрі – ППТК) түзету-педагогикалық қолдау көрсету көзделген.

Республиканың жұмыс істеп тұрған 129 ППТК-де негізінен мектепке дейінгі жастағы балаларға қызмет көрсетіледі. Даму мүмкіндіктері шектеулі 43811 баланың 15244-і мектепке дейінгі тәрбиемен қамтылған.

2010 – 2014 жылдар аралығындағы үш жыл ішінде мектепке дейінгі ұйымдардың саны құрылыс, жекеменшік балабақшалар ашу және бұрын жекешелендірілген балабақшалардың ғимараттарын қайтару, бос тұрғандарын ыңғайластыру, тұрғын үй кешендерінің 1-қабатында ашу сияқты өзге де енгізу тәсілдері есебінен 288,3 мың орындық 4 мыңнан астам бірлікке (1211 балабақша және 2811 шағын орталық) өсті.

Балаларды мектепке дейінгі ұйымдармен қамту 2010 жылдан бастап 16,5 %-ға өсіп, 71,5 % - ды құрады.

Сонымен бірге елде мектепке дейінгі ұйымдардың жетіспеушілігі өзекті проблема күйінде қалып отыр. Ұйымдастырылған мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға деген қажеттілік барлық өңірлерде байқалды.

2010 жылдан бастап балабақшаларда орын күтушілердің саны 34,9 мың балаға өсті және қазіргі уақытта 406,6 мың баланы құрады, олардың 3-6 жастағы 196,6 мыңы мектепке дейінгі ұйымда орын алуға тіркелген.

Елдегі демографиялық процестер – республиканың мектепке дейінгі ұйымдарында орын алуға кезектің өсуінің айқындаушы факторларының бірі.

Қазақстанда соңғы 20 жылдағы бала тууды талдау 1990 және 1999 жылдар аралығында туу деңгейінің төмендегенін, ал 2000 жылдан 2013 жылға дейін туу деңгейінің орташа есеппен 13 мың адамға өскенін көрсетті, бұл кейін мектепке дейінгі ұйымдардағы орынға кезектің жылына 5-7 %-ға өсуіне әкеледі.

Осыған байланысты мақсатқа қол жеткізуге кедергі келтіретін демографиялық процестерге байланысты тәуекелдер туындауы мүмкін.

Демографиялық процестердің оң серпіні орын алған жағдайда, мектепке дейінгі

ұйымдардағы қажеттілік туындайтын немесе өсетін елді мекендердің саны артады.

Тәуекел деңгейін төмендету үшін балаларды қамтудың артуы және мектепке дейінгі ұйымдарды ашуды қаржыландыру көрсеткіштерін жыл сайынғы нақтылау кезінде көрсетілген мектепке дейінгі ұйымдарда мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру және мемлекеттік-жекешелік әріптестік тетіктерін (бұдан әрі – МЖӨ) ж а н д а н д ы р у қ а ж е т .

Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жаңарту мақсатында мектепке дейінгі білім берудің халықаралық және үздік отандық тәжірибесіне талдау жүргізілді.

Бұл мынадай проблемаларды айқындауға мүмкіндік берді: балалармен жұмыста қолданылатын әдістер мен жұмыс нысандарының қазіргі заман талаптарына сәйкес келмеуі, мұнда балалардың танымдық қызығушылықтары, олардың білуге құмарлығы мен дербестігі ескерілмейді. Бұдан басқа мектепке дейінгі білім беруде технологияларды енгізуде жүйеліліктің жоқтығы анықталды. Осыған байланысты қолданыстағы бағдарламалар мен оқу-әдістемелік кешендердің мазмұнын Мемлекеттік жалпыға білім беру стандарты (бұдан әрі – МЖБС) талаптарына сәйкес қайта жаңарту т а л а п е т і л е д і .

Мектепке дейінгі деңгейді дамытудың маңыздылығы мен өзектілігін түсіне отырып, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (бұдан әрі – ЭЫДҰ) жобасының шеңберінде балаларды ерте дамыту бойынша зерттеу жүргізілуде.

Қазіргі уақытта Министрлік жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, балаларды, оның ішінде ерте жастағы балаларды дамытудың әртүрлі нысандарын дамыту бойынша і с - ш а р а л а р жү р г і з у д е :

1) мектепке дейінгі ұйымдардың барлық түрлері мен типтерінің желісін кеңейту;
2) консультативтік пункттер желісін кеңейту, ата-аналарға арналған телехабарлар тарату бағдарламаларын, оқыту сайттарын жасау, отбасылардың интернет-ресурстарға қолжетімділігін қамтамасыз ету арқылы ата-аналарды білім беру қызметтерімен қ а м т а м а с ы з е т у ;

3) мектепке дейінгі білім беру жүйесінің, оның ішінде балаларды ерте жастан дамыту бойынша мазмұнын бағдарламалық-әдістемелік жаңарту;

4) балаларды ерте жастан дамыту бойынша іргелі және қолданбалы ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұ й ы м д а с т ы р у .

Қазіргі таңда Қазақстанда 12 жылдық білім беруге көшу кезінде мектепке дейінгі білім берудің негізгі рөлі мектеп жасына дейінгі баланың балабақшадан бастауыш мектепке қиналмай ауысуына жағдай жасау, яғни мектеп жасына дейінгі балалардың білім алуының сабақтастығы мен үздіксіздігі болып табылады.

Әлемдік тәжірибе баланың 3-тен 6 жасқа дейінгі даму кезеңі мектепте оқуға дайындау үшін ең қолайлы жас екенін көрсетіп отыр. Осылайша, Францияда мектепке дейінгі білім беру міндетті болып табылмайды, бірақ 3-6 жасқа дейінгі балалардың барлығы дерлік балабақшаға барады. Мұндай жағдай Германияда, Канадада, Венгрияда

, Англияда орын алған. Данияда мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың құрылымы қазақстандық құрылымға ұқсас: бөбекжай – бір жарым жастан 3 жасқа дейінгі балалар үшін, балабақшалар – 3-тен 6-7 жасқа дейін.

Әлемдік үрдістерді және білім беру жүйесінің 12 жылдық оқытуға көшуін ескере отырып, балаларды мектепте оқытуға 3 жастан 6 жасқа дейін дайындауды қамтамасыз ету қажет.

Отбасылық және қоғамдық тәрбиенің сабақтастығын қамтамасыз ету үшін республикада ата-аналарға арналған 1046 консультативтік пункт жұмыс істейді.

Ел Президентінің халыққа жолдауы жаңа мәдениет пен миссияға ие, үш тілді (мемлекеттік, ұлтаралық келісім мен қатынас тілі ретінде орыс және шет тілі) меңгерген жаңа форматтағы адам тәрбиелеуді көздейді.

1867 (59,6 %) балабақша және жалпы контингенті 340,4 мың баланы құрайтын 3780 (69,2 %) шағын орталықта тәрбиелеу-білім беру процесі қазақ тілінде жүзеге асырылады.

310 (9,9 %) балабақшада және 1682 (29,8 %) шағын орталықта 92,1 мың бала орыс тілінде, 948 (30,3 %) балабақшада 211,5 мың бала орыс және қазақ тілдерінде және 3 (0,1 %) балабақшада 267 бала өзбек тілінде тәрбиеленуде.

Мемлекеттік тіл мәртебесінің артуы қазақ тілінде тәрбиелейтін және оқытатын мектепке дейінгі ұйымдарда жергілікті емес ұлт балалары санының өсуіне ықпал етеді. Қазіргі таңда оларда орыс және басқа ұлттардың 93 мыңнан астам баласы тәрбиеленуде.

Қазіргі жағдайда мектепке дейінгі білім беру жүйесінің дамуы педагог кадрларды даярлау мен қайта даярлау мәселесі қаншалықты тиімді жүзеге асырылып жатқанына негізделген.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша республиканың мектепке дейінгі ұйымдарында 60422 адам (12957 – шағын орталықтардың педагогтері) еңбек етеді, оның ішінде жас педагогтер саны – 18387 адам.

Білім деңгейі: 58 %-ы жоғары білімді, бұл ретте арнайы мектепке дейінгі – 21,2 %, орта арнаулы – 37,9 %, оның ішінде мектепке дейінгі білімі барлар – 53 %.

Қайта даярлау курстарынан өткен педагогтердің үлесі 26,1 %-ды құрады, оның ішінде мектепке дейінгі ұйымдардың меңгерушілері – 760 адам, әдіскерлер – 873, өзге мамандар – 1447.

Мектепке дейінгі ұйымдарды ашудың және енгізудің 2014 – 2020 жылдарға арналған қадамдық жоспарына (бұдан әрі – Жоспар) сәйкес 2020 жылға дейін кадрларға қажеттілік – 25607 адамды (тәрбиешілер – 14952, психологтар – 2724, басқа мамандар – 4894, басшылар – 3037) құрайды, ол колледждер (8097 адам) мен ЖОО (37200 адам) бітірушілері есебінен қамтамасыз етілетін болады.

Жұмыс істеп тұрған мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтермен қамтамасыз етілуін талдау негізінен педагогтердің жоғары педагогикалық білімдері бейіні бойынша

Мектепалды даярлықпен қамтылған 5-6 жастағы балалардың үлесі	83%	100%	100%	ЖАО, БҒМ
Балабақшалардың жалпы санынан жекеменшік балабақшалардың үлесі	10%	12% кем емес	15% кем емес	ЖАО, БҒМ

»

деген жолдар мынадай редакцияда жазылсын:

«

Мектепке дейінгі ұйымдардың жалпы санынан мектепке дейінгі шағын орталықтардың үлесі	59,7%	60%	52,7%	ЖАО, БҒМ
Мектепалды даярлықпен қамтылған 5-6 жастағы балалардың үлесі	83%	100%	100%	ЖАО, БҒМ
Балабақшалардың жалпы санынан жекеменшік балабақшалардың үлесі	10%	27,9% кем емес	30% кем емес	ЖАО, БҒМ

»;

мынадай мазмұндағы жолдармен толықтырылсын:

«

жоғары және бірінші біліктілік санаттары бар педагог қызметкерлердің үлесі	-	30,5%	50%	ЖАО, БҒМ
көп тілде оқытатын мектепке дейінгі ұйымдардың үлесі	-	15%	50%	ЖАО, БҒМ
инклюзивтік білім беру үшін жағдай жасаған мектепке дейінгі ұйымдардың үлесі	-	8,5	15%	ЖАО, БҒМ
педагогтердің жалпы санындағы біліктілікті арттырудан өткен педагог қызметкерлердің үлесі	-	29%	50%	ЖАО, БҒМ
балалардың инновациялық жобаларын қорғау бойынша конкурсқа қатысатын мектепке дейінгі ұйымдардың үлесі (жобалау қызметі, дейбі, шахмат, денсаулық сақтайтын технологиялар және т.б.)	-	15.5%	50%	ЖАО, БҒМ

» ;

«5. Бағдарламаның негізгі бағыттары, алға қойылған мақсаттарға жету жолдары және тиісті шаралар» деген бөлімде:

«Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» деген кіші бөлімде:

«Мектепке дейінгі ұйымдардың желісін ұлғайтуда»:

бірінші бөлік мынадай редакцияда жазылсын:

«2020 жылы 3-тен 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100 % қамтамасыз ететін мемлекеттік және жекеменшік балабақшалар желісі да м и т ы н б о л а д ы . » ;

екінші бөлік алып тасталсын;

«Мазмұнды жаңарту, кадрлармен қамтамасыз етуде»:

б е с і н ш і б ө л і к т е :

екінші, үшінші абзацтар мынадай редакцияда жазылсын:

««Алғашқы қадам», «Зерек бала», «Біз мектепке барамыз» жалпы білім беретін оқу бағдарламалары, сондай-ақ «Балбөбек», «Қайнар» және т.б. сияқты бірқатар баламалы бағдарламалар жаңартылатын болады;

480408 орын енгізіледі, бұл 3 жастан 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100% қамтуды қамтамасыз етеді;»;
«6. Бағдарламаны іске асыру кезеңдері» деген бөлімде:
«Бағдарламаны іске асыру нәтижесінде мынадай әлеуметтік-экономикалық әсерлер қамтамасыз етіледі» деген жолда:
«2020 жылға қарай:» деген жолда:
мынадай мазмұндағы 1-1-тармақпен толықтырылсын:
«1-1. 3 жастан 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен 100% қамтуды қамтамасыз ету;».

2. Осы Жарлық қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Президенті Н.Назарбаев